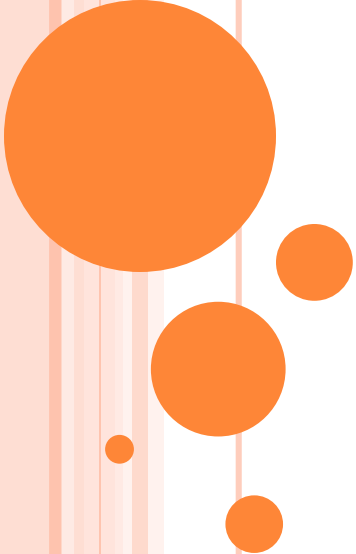

HVORDAN STYRKE PASIENTENS INTEGRITET OG VERDIGHET NÅR TVANG ER UUNNGÅELIG?

Merete Sjøstad og Anita Larsen
Sykepleiere ved Olaviken Alderspsykiatriske
sykehus
6. Mai 2014

GABRIELLA'S SONG

- * Verdighet og integritet**
- * Kunnskap , kompetanse og veiledning**
- *Organisatorisk ansvar**

Begrepsavklaring :

- Tvang blir definert som et redskap som hindrer pasientens bevegelsesfrihet eller tilgang til egen kropp, fysisk holdning ved undersøkelser og behandling.

(Engedal et al.,2002,s.41)

Begrepsavklaring

AUTONOMI:

Betyr selvbestemmelse, som innebærer at en har myndighet til å råde over eget liv.

Verdig pleie

- kan innebære å bruke tvang for å gi nødvendig pleie.

Hva er så verdig pleie?

Fortsettelse verdighet

Handler om å ivareta den enkelte pasient, respektere denne som en unik og enestående person med egen meninger, tanker og følelsesregister.

Autonomi

Handler om frihet til å ta valg i eget liv. Pasientens rettigheter om informasjon, rett til å innhente samtykke og rett til å motsette seg behandling, er et uttrykk for å ivareta pasientens autonomi.

Autonomi forklares på tre måter : som prinsipp en egenskap eller en rettighet.

Holdninger:

- er måten vi forholder oss til i ulike situasjoner.

Dette innebærer evnene til å ta i bruk vår kunnskap om å se mennesket bak sykdom og atferd

Fortsettelse av holdninger :

**Grunnlaget for et positiv menneskesyn –
kampen for pasientens beste.**

Danner grunnlag for samhandling med pasient

**Etisk refleksjon rundt mild og sterk
paternalisme er viktig når tvang er uunngåelig
når pasienten er fratatt sin autonomi**

**Vår indre kompetanse krever, god
breddekunnskap om psykologiske aspekter ved
sykdom, pasientens forsvarsmekanismer , ulike
drivkrefter, ambivalens og nonverbal
kommunikasjon**

Krenkelse av menneskeverdet er først og fremst noe som påfører den krenkede lidelse. Men selve det fenomenet at krenkelser finner sted er også en krenkelse av menneskeverdet i seg selv. Gjerningspersoner krenker også sitt eget menneskeverd ved ikke å respektere andre.

(Arbeidsdepartementet;
2001.OU2001:22)

APSD

**Pasienter med APSD
ofte blir beskrevet som
et «problem» heller enn
en person som har et
problem.**

Forståelse er selve
kjernen i
forebygningen uten
denne kan vi ikke
hjelp pasienten.

KOMPETANSE

Kompetanse er i en kontinuerlig endringsprosess. Dette betyr å stille spørsmål til eget og andres arbeid. Dette fremmer den faglige kompetansen

FORTSETTELSE -KOMPETANSE

* Kunnskap bak mennesket og atferden handler om å kjenne pasientens identitet, kunnskap om individuell behov, tidligere liv og interesser.

* Dette betyr ivaretagelse av pasientens verdighet og integritet.

LEDELSE

Pasient er overordnet all ledelse i helsetjenesten. Likevel er god ledelse sentralt for å sikre faglig kvalitet.

Hva betyr dette.....

LEDELSE

God ledelse handler om å utvikle ferdigheter hos sine medarbeidere som gir faglig vekst og utvikling

(Pasient og brukerrettighetsloven, 1999)

Å leve med demens :

- kan forårsake tristhet, sinne og hjelpeløshet
- store endringer for pasient og pårørende
- følelse av mestringsstap
- tap av verdighet og selvrespekt
- ved atferdsforstyrrelse kan dette vise seg gjennom sinne og utagering(Wogn-Henriksen)

Hva er tvang og makt ?

Tvang og makt

Tvang er et vidt begrep og representerer maktutøvelse.

(Johannessen, Molven, Roalkvam, 2007)

Forskningsfeltet og litteraturen skiller mellom :

Formell tvang

Opplevd tvang

Konkret tvang

Dette innebærer at pasienter i psykisk helsevern får sine handlingsmuligheter og valg redusert.

Mennesket bak diagnosen og atferden
Individuell sykepleie innebærer blant annet å ta utgangspunkt i pasientens livshistorie og verdier.

Faglig forsvarlighet handler om å innhente kunnskap om pasienten som kan bidra til vekst og endring av atferd.

(Vatne 2006)

Det psykososial arbeidsmiljøet utfordres når :

- pasienten er aggressiv over tid påvirker og utfordrer dette arbeidsmiljøet negativt.

- Når sykepleiere eller pleiepersonell opplever fysiske og psykiske belastende symptomer.

Hva kan bidra til å stryke samarbeidsklima ?

KOMMUNIKASION SKAPER

SAMHANDLING OG PÅRVRIKER

OMSORGSKVALITETEN VI GIR

**Om vi ikke er kritiske
til egne handlinger, er
faren til stede for at
krenkelser kan oppstå**

Litteraturliste

1. Dalland, O. Metode og oppgaveskriving. 5. utg. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag ; 2012.
2. Kirkevold, M. Den gamles integritet. I: Kirkevold, M., Brodtkorb, K. & Ranhoff, A. red. Geriatrisk sykepleie. God omsorg til den gamle pasienten. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS; 2010a. s. 91-99.
3. Akre, M. Verdighet i praksis. Fagtidsskriftet HMT. [elektronisk artikkel]. 2011 Sep [hentet 2013-04-03] ;4:[68]. Tilgjengelig fra: http://micr.kib.ki.se/Default.aspx?queryparsed=dignity&query=dignity%20&start=10&searchform=simple&prevDok_ID=122337&Dok_ID=122042&pos=11&rows=10&nextDok_ID=12
4. Vatne, S. Korrigere og anerkjenne. Relasjonenes betydning i miljøterapi. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag A/S; 2006. 216 s.
5. Eide, S. B., Grelland, H.H., Kristiansen, A., Sævareid, H. I. & Aasland, D. G. Fordi vi er mennesker. En bok om samarbeidets etikk. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke A/S; 2003. 166 s.
6. Johannessen, K. I., Molven, O. & Roalkvam, S. God rett rettferdig, Etikk for sykepleiere. Oslo: Akribe AS; 2007. 364 s.
7. Arbeidsdepartementet. Fra bruker til borger. En strategi for nedbygging av funksjonshemmede barrierer. Oslo: Arbeidsdepartementet; 2001. OU 2001: 22.
8. Kristoffersen, N.J., Nortvedt, F. & Skaug, E. A. red. Grunnleggende sykepleie. Bind 1 og 4. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag A/S; 2005. 395 s.
9. Håkonsen, K. M. Innføring i psykologi. 3.utgave. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS; 2003. 456 s.
10. Rokstad, A.M. Kommunikasjon på kollisjonskurs. Når atferd blir vanskelig å mestre. Tønsberg: Forlaget Aldring og helse; 2005. 190 s.
11. Kirkevold, M. Individuell sykepleie. I: Kirkevold, M., Brodtkorb, K. & Ranhoff, A. red. Geriatrisk sykepleie. God omsorg til den gamle pasienten. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS; 2010 b. s.100- 112.
12. Orvik, A. Organisatorisk kompetanse: i sykepleie og helsefaglig samarbeid. Oslo: Cappelens Forlag A/S; 2004. 400 s.
13. Testad, I, Ballard, C., Brønnick, K. & Aarsland, D. The effect of training on agitation and use of restraint in nursing home residents with dementia: a single-blind, randomized controlled trial. 2009.71 (1), s. 80-86. 2009.
14. Rognstad, M.K., & Nåden, D. Utfordringer og kompetanse i demensomsorgen: Pleiers perspektiv [elektronisk artikkel] 2011[hentet 2013-04-07] 02 s.144-149. Tilgjengelig fra: https://itportalen.hib.no/file/ci/49090224/DanaInfo=www.idunn.no+nsf_2011_02_pdf.pdf>

15. Pasient- og brukerrettighetsloven. 1999. Lov pasient- og brukerrettigheter av 2.juli 1999 nr. 63. Endringslov til pasient og brukerrettighetsloven.(2012) Lov om endringer i lov 7. 1999 nr 63 om pasient- og brukerrettigheter m.v. av 14. desember 2012 nr.63.
16. Helse og omsorgsdepartementet. Pasienten først! Ledelse og organisering i sykehus. Oslo, Helse og omsorgsdepartementet; 1997. NOU 1997:2.
17. Arbeidsmiljøloven.2005. Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. av 17. juni 2005. nr.62.
18. Arbeidstilsynet [Internett]. Oslo: Direktoratet for arbeidstilsynet;[2013-04-01] Tilgjengelig fra: <http://www.arbeidstilsynet.no>
19. Norges teknisk – naturvitenskapelige Universitet. [Internett] Trondheim: 2013 [hentet 2013-04-22]. Tilgjengelig fra: <http://www.ntnu.no/adm/hms/miljo/psykososiale>
20. Engedal, K. & Haugen, P. K. Lærebok demens, fakta og utfordringer. 4. utg. Tønsberg: Aldring og Helse; 2006. 424 s. Forfatter AA. Tittel [masteroppgave]. Sted: Institusjon; Årstall. Antall sider.
21. Wogn - Henriksen, K. Du må ... skape deg et liv”: en kvalitativ studie om å oppleve å leve med demens basert på intervjuer med en gruppe personer med tidlig debuterende Alzheimers sykdom.[masteroppgave], Trondheim: NTNU; 2012. 327 s.
22. Engedal, K., Kirkevold, Ø., Eek, A. & Nygård, A.M. Makt og avmakt. [Internett], SEM, Nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens; 2002[2013-03-23] Tilgjengelig fra: <http://www.aldringoghelse.no/ViewFile.aspx?ItemID=2054>
23. Helsedirektoratet [Internett]. Oslo: Helse og omsorgsdepartementet; 2011 [hentet 2013-05-02]. Tilgjengelig fra: <http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/psykisk-helsevernloven-og-psykisk-helsevernforskriften/Sider/default.aspx>
24. Helse og omsorgsdepartementet. Økt selvbestemmelse og rettsikkerhet. Balansegang mellom selvbestemmelsesrett og omsorgsansvar i psykisk helsevern. Oslo, Helse og omsorgsdepartementet; 2011. NOU 2011:9.
25. Norvoll, R. & Husum, L., T. Som dag og natt? – Om forskjeller i forståelse mellom misfornøyde brukere og ansatte om bruk av tvang [Internett], Oslo: Arbeidsforsknings- instituttet; 2011 [2013-04-07]. Tilgjengelig fra: http://www.af-i-wri.no/modules/module_123/proxy.asp?I=5700&C=1&D=2&mids=
26. Tveiten, S. Pedagogikk i sykepleiepraksis. 2. utg. Bergen : Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS; 2008. 294 s.
27. Holtskog, T. E. Når erfarne psykiatriske sykepleiere håndterer høy voldsrisiko. [masteroppgave], Oslo: Universitetet i Oslo; 2011. 102s.
28. Gotfredsen, K. Forebyggelse af aggressiv adfærd- hos ældre i plejebolig. København: Munksgaard; 2009. 152 s.

29. Lillevik, O.G. & Øien, L. Kvaliteter hos hjelperen som bidrar til å forebygge trusler og vold fra klienter [elektronisk artikkel] 2010 [hentet 2013-05-02] 6(2) s.84-94. Tilgjengelig fra: <https://itportalen.hib.no/index.php/helseforsk/article/view/,DanaInfo=septentrio.uit.no+1191>
30. Krogstad, U. System-continuity in hospitals - A cultural matter. [Internett], Oslo: Kunnskapscenteret; 2005[hentet 2013-04-20]. Tilgjengelig fra: http://www.kunnskapscenteret.no/Nyheter/Bedre_pasientsikkerhet+i+sykehus+gjennom+felles+arbeidskultur.3938.cms
31. Krogstad, U. Jobbtilfredshet kan variere med arbeidskultur i sykehus [Internett], Oslo: Nasjonalt kompetansesenter for helsetjenester. 2006-04-05[hentet 2013-05-07] Tilgjengelig fra: <http://www.kunnskapscenteret.no/Nyheter/Jobbtilfredshet+kan+varierte+med+arbeidskultur+i+sykehus.965.cms>
32. Jacobsen, R., Sørli, V., Guttormsen, T. & Finnstad, H. Å stå utenfor i endringsprosesser på egen arbeidsplass. [internett] Vård i Norden 2010 [hentet 2013-05-07] Tilgjengelig fra: <https://itportalen.hib.no/,DanaInfo=svemedplus.kib.ki.se+default.aspx>
33. Elvegård, K. I. Håndtering av utagering - ansattes oppfatning og opplevelse [masteroppgave], Trondheim: NTNU; 2009. 127 s.
34. Ommedal, S. & Wadseth, J.P. Arbeidsmiljø i et toppsikret fengsel - konfrontasjoner, utbrenthet og mestring [masteroppgave], Bergen: Universitetet i Bergen; 2001. 60 s.
35. Berentsen, D.V. Kognitiv svikt og demens. I: Kirkevold, M., Brodtkorb, K. & Ranhoff, A. red. Geriatrik sykepleie. God omsorg til den gamle pasienten. Oslo; Gyldendal Norsk Forlag AS; 2010. s. 350-382.
36. Odland, B. & Thorshaug, S. Forebygging av APSD i en forsterket sykehjemsavdeling [elektronisk artikkel]. 2009 [hentet 2013-04-27] ; 3 (2), s.7-10. Tilgjengelig fra: < <https://itportalen.hib.no/,DanaInfo= www.aldringoghelse.no+ViewFile.aspx?itemID=1897>
37. Skovdahl, K., Kihlgren, A.L. & Kihlgren, M. Different attitudes when handling aggressive behaviour in dementia - narratives from two caregiver groups [elektronisk artikkel]. 2003 [hentet 2013-05-07] 7(4), s.277-286. Tilgjengelig fra: http://web.ebscohost.com/ehost/detail?_vid=3&sid=fa3a5478-b17b-4e86-a45d-834907ce6a6b%40sessionmgr11&hid=28&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#db=c8h&AN=2004095089
38. Natvig, R. S. Sykepleie - Etikk.2. utg. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS; 2000. 383 s.
39. Hammervold, U. Brukererfaringer knyttet til anvendelse av tvang i psykisk helsevern. [masteroppgave], Stavanger: Universitetet i Stavanger; 2009. 62 s.
40. Slettebø, Å. Etikk for helsefagene. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS; 2006. 220 s.